

Lovisa

Arkeologisk inventering av delgeneralplaneområdet för vindkraft i Tetom
11–12.5.2015

Sammandrag

Forskare Vesa Laulumaa vid Museiverkets Arkeologiska fälttjänster gjorde en arkeologisk inventering på delgeneralplaneområdet för vindkraft i Tetom 11–12.5.2015. Arbetet beställdes av Ramboll Oy.

Delgeneralplaneområdet för vindkraft i Tetom ligger cirka 13 kilometer nordväst om Lovisa centrum. På området ska enligt planer nio kraftverk samt ett vägnät som förenar dem byggas. Största delen av vägarna är skogsbilvägar som redan finns. Inventeringsområdet ligger på en höjdnivå av cirka 25–40 meter över havsnivån, så strandskedena hör till stenåldern. Områdets arkeologiska potential var beträffande strandens höjdnivå måttlig, men dess topografi och markens beskaffenhet, alltså backar med mycket stenblock och myrmarksområden mellan dem, har uppenbarligen inte lockat bosättning till sig under något förhistoriskt eller historiskt skede.

På inventeringsområdet fanns sedan tidigare inga kända fornlämningar. Närmaste objekt är en stenåldersboplats cirka en halv kilometer mot nordväst nära Forsby å. I inventeringen gjordes en genomgång av vägnas sträckningar samt kraftverksområdena. I inventeringen hittades inga fornlämnings- eller kultur- arvsobjekt.

INNEHÅLL

Sammandrag

Arkivinformation

1. Inledning	1
2. Inventeringsområdet och dess undersökningshistoria	1
3. Inventeringens gång och dess resultat	2
4. Fotoförteckning	4
5. Källförteckning	4
6. Fotobilaga	5

Kartbilaga: Kraftverkens och vägarnas placering. Kartan har levererats av Ramboll Oy

Arkivinformation

Undersökning: Arkeologisk inventering av delgeneralplaneområdet för vindkraft i Tetom i Lovisa

Undersökningen gjordes av: Vesa Laulumaa/ Museiverket, Avdelningen för kulturmiljöskydd, Arkeologiska fälttjänster

Undersökningen beställd av: Ramboll Oy, Niemenkatu 73, 15140 Lahtis

Undersökningsområdets storlek: Planområdets storlek cirka 10 km², inventeringen omfattade 9 kraftverksplatser och vägar

Fältarbetstid: 11–12.5.2015

Fynd: -

Foton: AKDG4244:1-11

Den ursprungliga forskningsrapporten finns i Museiverkets arkiv, Sturegatan 2a, 00100 Helsingfors. En kopia har sänts till den som beställt arbetet.

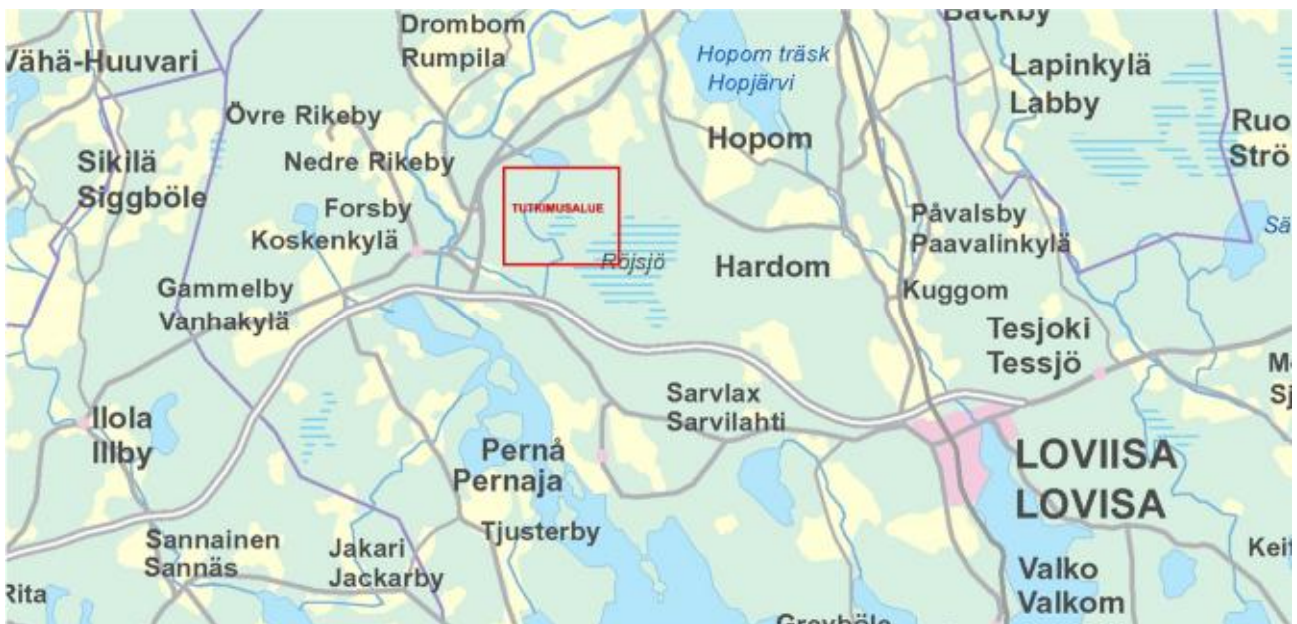
1. Inledning

Lovisa stad har för avsikt att öka användningen av vindkraft för stadens energiproduktion. För detta ändamål har 13 områden valts ut för vindkraftsbyggnation och tilläggsutredningar av dem görs. Ett av dessa områden är Tetom. För Tetom pågår arbetet med en delgeneralplan för vindkraft. Till utredningarna för planen hör en arkeologisk inventering av platserna för vindkraftverk och vägar. Ramboll Oy valde Arkeologiska fälttjänster att utföra inventeringen. Inventeringen gjordes av forskare Vesa Laulumaa 11–12.5.2015.

2. Inventeringsområdet och dess undersökningshistoria

Delgeneralplaneområdet ligger cirka 13 kilometer nordväst om Lovisa centrum, öster om riksväg 6, i området mellan Ninjärv och Røjmossens myrmarksområde. Området som inventerades omfattade platserna för vindkraftsgeneratorerna, nio stycken, samt de nya vägsträckningar som ska byggas på området, totalt cirka 10 km (se kartbilaga). På området finns inga sedan tidigare kända fornlämningar eller andra kulturarvsobjekt. Närmaste kända objekt är Strömbo stenåldersboplats ungefär en halv kilometer nordväst om delgeneralplaneområdet.

Det inventerade områdets höjd är som högst 25–40 meter över havsnivån. Dessa höjdnivåer innebär att strandskedet inföll under stenåldern. Höjden för det s.k. Litorina maximum, Litorinahavets högsta strand efter istiden, är problematisk i östra Nyland på grund av att det har förekommit variationer i vattennivån, transgressioner. Litorina maximum inföll cirka 5000 år före vår tideräkningens början och dess höjd vid Borgå och Lovisa var sannolikt något över 30 m ö.h. Något högre än Litorinaskedets stränder är Ancylussjöns stränder. Ancylussjön är det skede som föregick Litorinaskedet.

Undersökningsområdets läge, cirka 13 km nordväst om Lovisa centrum, är utmärkt med en röd kvadrat

Området består av moränbackar där berget kommer i dagen här och där. Backarna har i allmänhet stora mängder stenblock och det är svårt att röra sig där. Områdena mellan backarna är försumpade och lerhal-

tiga. En del av myrmarkerna har under tidernas lopp dikats. Områdets skogstyp är främst frisk mo. Det dominerande trädslaget är gran.

3. Inventeringens gång och dess resultat

Under förberedelserna av inventeringen gjordes en genomgång av tidigare undersökningsrapporter, kartmaterial från historisk tid, verk om socknens historia samt uppgifter i fornlämningsregistret. Det viktigaste källmaterialet i fråga om förhistoria är Museiverkets fornlämningsregister. Med tanke på områdenas potentiella förhistoria utreddes dessutom havsstrandskedena genom rekonstruktion. Enligt historiska kartor finns ännu ingen bosättning på inventeringsområdet, området har varit stenigt och försumpat och har uppenbarligen inte på något sätt lockat till sig bosättning.

Inventeringsområdet i Kungens kartverk 1776–1805.

Lantmäteriverkets material från laserskanningar från luften användes också vid planeringen av inventeringen. Utgående från en höjdmödel som gjorts med hjälp av materialet gjordes under inventeringens förberedelser observationer av möjliga anomalier, alltså objekt som urskiljs på bilderna som eventuella konstruktioner som är gjorda av människor. Till exempel tjärdalar, kolmilor och krigshistoriska objekt kan i allmänhet

urskiljas i det här materialet. Med hjälp av materialet från laserskanningar hittades denna gång inga nya objekt.

Forskaren vandrade igen hela inventeringsområdet till fots längs väglinjerna och på kraftverksplatserna. Observationerna vid inventeringen baserades i första hand på visuell granskning i terrängen. Speciellt undersöktes områden där markytan var sönderriven, t.ex. kalhyggen där marken var bearbetad. Sådana platser är i allmänhet bäst när man försöker hitta stenålders boplatser. Provstick gjordes i någon mån på kraftverksområdena.

I inventeringen hittades inga nya fornlämnings- eller kulturarvsobjekt.

Helsingfors 29.5.2015

Vesa Laulumaa

4. Fotoförteckning

- AKDG4244:1 Området för kraftverk nr 9, inventeringsområdets backar är i allmänhet fulla med stenblock. Foto från väster.
- AKDG4244:2 Kraftverk nr 4, landskapet från kraftverket söderut.
- AKDG4244:3 Kraftverk nr 2 byggs på området mitt på fotot. Foto från nordnordväst.
- AKDG4244:4 Kraftverk nr 1 byggs i granbeståndet på fotot. Foto från sydväst.
- AKDG4244:5 Kraftverk nr 3 placeras i en tät, ung blandskog
- AKDG4244:6 Kraftverk nr 5 placeras vid skogskanten. Foto från nordost.
- AKDG4244:7 Kraftverk nr 8 placeras på en backe vid ändan av skogsvägen. Foto från norr.
- AKDG4244:8 Kraftverk nr 7 byggs på backen med stenblock som syns på fotot. Foto från norr.
- AKDG4244:9 Skogsbilväg vid kraftverk 7. Foto från nordväst.
- AKDG4244:10 Området för kraftverk nr 6 fotograferat från berget norr om platsen. På området finns tät skog. Foto från norr.
- AKDG4244:11 Området för kraftverk nr 2 i ett granbestånd. Foto från öster.

5. Källförteckning

Tryckta källor

- Alanen, Timo ja Kepsu, Sauli 1989: *Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 505. Tampere.
- Sirén, Olli 1995: *Loviisan kaupungin historia 1745–1995*.
- Sirén, Olli 2003: *Pernajan pitäjän historia: keskiajalta 2000-luvulle*. Porvoo.

Otryckta källor

- Pohjakallio, Lauri 1969: Pernajan inventointi. Museoviraston arkisto.
- Åberg, Annika 2013: Itämeren ylin ranta Suomessa. Helsingin yliopisto. Geotieteiden ja maantieteen laitos. Geologian osasto.

Webbkällor

- Arkiverkets digitala arkiv <http://digi.narc.fi>
- Heikki Rantatupa, Historiska kartor <http://vanhakartta.fi>
- Lantmäteriverket. Informationstjänsten för öppet datamaterial <http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata>
- Paikkatietoikkuna, <http://www.paikkatietoikkuna.fi>

6. Fotobilaga

Kraftverk nr 1 byggs i granbeståndet på fotot. Foto från sydväst. (AKDG4244:4)

Kraftverk nr 2 byggs på området mitt på fotot. Foto från nordnordväst. (AKDG4244:3)

Kraftverk nr 3 placeras i en tät, ung blandskog. AKDG4244:5

Kraftverk nr 4, landskapet från kraftverket söderut. (AKDG4244:2)

Kraftverk nr 5 placeras nära skogskanten vid fotots högra kant. Foto från nordost. (AKDG4244:6)

Området för kraftverk nr 6 fotograferat från berget norr om platsen. På området finns tät skog. Foto från norr. (AKDG4244:10)

Kraftverk nr 7 byggs på backen med stenblock som syns på fotot. Foto från norr. (AKDG4244:8)

Skogsbilväg vid kraftverk 7. Foto från nordväst. (AKDG4244:9)

Kraftverk nr 8 placeras på en backe vid ändan av skogsvägen. Foto från norr. (AKDG4244:7)

Området för kraftverk nr 9, inventeringsområdets backar är i allmänhet fulla med stenblock. Foto från väster. (AKDG4244:1)

